

Til: PMR

Dato:10.10.2017

Saksbehandler:

Anne-Brit Strandset

Forslag til endringer i litteratur, hjelpemidler, læringsutbytte og fagbeskrivelser for våren 2018.

Det er innkommet forslag til endringer i litteratur og læringsutbytte fra studieårsansvarlige og ansvarlige faglærere. Endringsforslagene presenteres i dette notatet, sortert etter studieår i kronologisk rekkefølge. Vedtatte endringer vil normalt ikke tre i kraft før påfølgende semester.

INNHOLDSLISTE

Side: 3-9..... **FØRSTE STUDIEÅR**

- 1. JUS1111 rettskilder til fots**
- 2. JUS1111 erstatningsrett**
- 3. JUS1111 avtalerett**
- 4. JUS1211 arverett**

Side:9 -12 **ANDRE STUDIEÅR**

- 1. JUS2111 internasjonale menneskerettigheter**

Side 12-15 ..... **EX FAC: Ny fagbeskrivelse**

Side 15-19 **TREDJE STUDIEÅR**

- 1. JUS3111 avtalerett**
- 2. JUS3212 dynamisk tingsrett**

	3. JUS3212 selskapsrett
Side 19-20.....	FJERDE STUDIEÅR
	1. JUS4211 strafferett
Side 20-27	NORSKE VALGEMNER
	1. JUR1981/JUS5981 skatterett
	2. JUR1512/JUS5512 kollektiv arbeidsrett
	3. JUS5860 konkurs- og panterett
Side: 27-33.....	ENGELSKE VALGEMNER
	1. JUS5670 electronic commerce law
	2. JUS5650 cybersecurity regulation
Side: 33-35.....	EMNELEVERANSER TIL ANDRE STUDIEPROGRAM
	1. HUMR5145 human rights

FØRSTE STUDIEÅR: JUS1111

JUS1111 rettskilder til fots:

Forslag til endring i litteratur (både hovedlitteratur, støttelitteratur og tilleggslitteratur. Merk at det kun er hovedlitteratur som omfattes av sidetallsnormen. Vennligst angi antall sidetall nederst i dette skjemaet):

T.o .innebærer foreslåtte endringer kun at tidligere 2005-utgave utgår.

Hovedlitteratur:

Pål A. Bertnes, Halvor Kongshavn og Kristian Dahle Trygstad: Praktisk rettskildelære, juridisk informasjonssøking, 4. utgave, Gyldendal, Oslo 2012, kapittel 1 og 2, minus punkt 2.4.

Støttelitteratur:

Pål A. Bertnes, Halvor Kongshavn og Kristian Dahle Trygstad: Praktisk rettskildelære, juridisk informasjonssøking, 4. utgave, Gyldendal, Oslo 2012, punkt 2.4 og kapitlene 3–9.

JUS1111 Erstatningsrett:

Forslag til endring i litteratur (både hovedlitteratur, støttelitteratur og tilleggslitteratur. Merk at det kun er hovedlitteratur som omfattes av sidetallsnormen. Vennligst angi antall sidetall nederst i dette skjemaet):

Hovedlitteratur beholdes.

All tilleggslitteratur strykes, nærmere bestemt:

«Tilleggslitteratur

Bjarte Askeland: Erstatningsrettslig identifikasjon, Cappelen Akademisk 2002

Bjarte Askeland: Tapsfordeling og regress ved erstatningsoppgjør, Fagbokforlaget 2006

Anne Marie Frøseth: Skadelidtes egeneksponering for risiko i erstatningsretten, Fagbokforlaget 2013

Birgitte Hagland: Erstatningsbetingende medvirkning, Gyldendal Juridisk 2012

Morten Kjelland (red): "Kurshefte i Erstatningsrett - et tematisert utvalg av sentrale rettskilder" Hefte inneholder i tillegg til en samling av systematiserte dommer mv. innføring i tolkning og anvendelse av dommer, eksemplifisert med avgjørelser fra erstatningsretten.

Morten Kjelland: [Særlig sårbarhet i personskadeerstatningsretten](#) en analyse av generelle og spesielle årsaksregler, Gyldendal Akademisk 2008. Kap 1-6 og Kap 8. Bokens kapitler om faktisk og rettslig årsakssammenheng er en systematisert domsanalyse. [BIBSYS](#) og [ORIA](#)

Morten Kjelland: Personskadeoppgjør, 7. utg, 2011 (Oslo) Kap.3 om Årsakssammenheng [BIBSYS](#) og [ORIA](#)

Morten Kjelland: Pasientskaderett, 1. utg, 2011 (Oslo), Kap 11 om erstatningsutmåling. [BIBSYS](#) og [ORIA](#)

Morten Kjelland: «Årsakssammenheng og bevis i personskadeerstatningsretten – en populærvitenskapelig fremstilling av generelle regler og de særskilte kriterier for vurdering av nakkeslengskader». [Nordisk Försäkringstidskrift \(NFT\) 2/2012](#)

Peter Lødrup og John Asland: Oversikt over erstatningsretten, 8. utg., Oslo 2013. [BIBSYS](#) og [ORIA](#)

Nygaard: Skade og ansvar, Bergen. [BIBSYS](#) og [ORIA](#)

Endre Stavang: Erstatningsrettslig analyse, Oslo 2007. [BIBSYS](#) og [ORIA](#)

Bjarte Thorson: Erstatningsrettslig vern for rene formuestap, Gyldendal Akademisk 2011

Trine-Lise Wilhelmsen: Årsaksproblemer i erstatningsretten – årsaksteorier, formålsbetraktninger og økonomisk effektivitet, Oslo 2011. [BIBSYS](#) og [ORIA](#)

Støttelitteratur

Morten Kjelland: «Doms- og kjennelsessamling i erstatningsrett», Origami forlag 2015

Morten Kjelland: «Oppreisningserstatning ved fysiske og psykiske krenkelser – en analyse av høyesterettspraksis og sentrale utviklingslinjer», i Rettsavklaring og rettsutvikling – festskrift til

Tore Schei, Universitetsforlaget 2016, s. 703–758 [særtrykk av artikkelen er overlevert til biblioteket]»

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

Beskrivelse av fagområdet

Erstatningsretten omhandler reglene for erstatningsansvar når skade er voldt utenfor kontrakt, og regulerer forholdet mellom en som volder skade (skadevolder), og den som rammes av skaden (skadelidte). Hovedspørsmålet er når den skadelidte kan kreve sitt tap erstattet av en ansvarlig skadevolder. Dette reiser igjen to spørsmål, som begge reguleres av erstatningsretten. Det første spørsmålet er hvilke vilkår som må være oppfylt for at skadevolder skal bli erstatningspliktig overfor skadelidte. Forutsatt at vilkårene for erstatningsansvar foreligger, oppstår det andre spørsmålet: Hvor mye skal skadevolder betale til skadelidte. Erstatningsretten omhandler således både vilkårene for erstatningsansvar og utmålingen (beregning) av erstatningen.

Utgangspunktet i norsk rett er at den som lider skade selv må bære tapet. I erstatningsretten behandles det rettslige grunnlaget for at tapet skal veltes fra skadelidte over på skadevolder. For at skadevolder skal bli erstatningsansvarlig oppstilles tre hovedvilkår: Det må foreligge en erstatningsrettslig relevant skade. Det må påvises et ansvar grunnlag. Og det må foreligge adekvat årsakssammenheng mellom skaden og ansvar grunnlaget.

Fastsettelsen av erstatningsrettslig relevant skade forutsetter at vi tar stilling til om skaden utgjør et økonomisk eller ideelt tap, om skaden har rammet en vernet interesse, og om skadelidte inngår i personkretsen som har en vernet interesse (vernet skadelidte).

Videre må det påvises et ansvar grunnlag som både utpeker et ansvarssubjekt og en ansvarsbetingende risiko. Hovedvekten i faget er lagt på de ulovfestede ansvar grunnlagene culpa og objektivt ansvar. Vurderingstemaene her går igjen i forskjellige lovfestede ansvarsformer. Av disse omfatter læringskravene bilansvaret, som illustrerer forbindelsene til forsikringsretten, og arbeidsgivers ansvar for ansattes handlinger.

Spørsmålet om årsakssammenheng er todelt: Er det årsakssammenheng mellom ansvar grunnlaget og den erstatningsrettslig relevant skaden, og hvilke begrensninger som må oppstilles i ansvars utstrekning (adekvans).

Også skadelidtes forhold kan få betydning for ansvarsspørsmålet. Skadelidtes forhold kan påvirke både fastleggelsen av om grunnvilkårene for skadevolders erstatningsansvar er oppfylt, virke ansvarsbefriende, få betydning for ansvarsfordelingen mellom skadevolder og skadelidte, samt for spørsmålet om lemping.

Forutsatt at vilkårene for erstatningsansvar er oppfylt, blir spørsmålet hvordan erstatningen skal utmåles. Erstatningsutmålingen omhandler erstatningskravets innhold. Utgangspunktet er at det skal

ytes full erstatning, og at det er skadelidtes individuelle tap som skal dekkes. Sentralt står også prinsippet om fradrag for fordel og skadelidtes tapsbegrensingsplikt. Skadelidts forhold har således stor betydning i tapsutmålingen. Som fagområde har erstatningsretten særlige forbindelser til forsikringsretten, trygderetten og velferdsretten, idet erstatningsbetingende tap ofte vil dekkes eller suppleres av slike ordninger.

Erstatningsretten påvirkes også av Norges internasjonale forpliktelser i form av menneskerettighetene og EØS-avtalen. Endelig vil erstatningsansvar som rettsvirkning være relevant på en rekke fagområder, f.eks. forvaltningsrett og strafferett.

Forslag til endring i læringsutbytte (må beskrives i kategoriene: kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse):

Hva lærer du?

Kunnskaper

Studenten skal ha god kunnskap om:

- Betingelsene for ansvar, dvs. erstatningsrettslig relevant skade, ansvarsgrunnlag, adekvat årsakssammenheng
- Bilansvaret som ordning med objektivt ansvar og tvungen forsikring
- Skadelidtes medvirkning, lempning, flere skadevoldere og regress
- Reglene om tapsutmåling, herunder forholdet mellom erstatning, forsikring og trygd

Studenten skal ha kunnskap om:

- Erstatningsrettens nasjonale kilder
- EMK og EØS rettslige kilder av betydning for erstatningsretten

Ferdigheter

Studenten skal kunne:

- Identifisere og drøfte erstatningsrettslige problemstillinger knyttet til erstatningsrettslig relevant skade, ansvarsgrunnlag, adekvat årsakssammenheng
- Analysere sentrale erstatningsrettslige prinsipper
- Anvende erstatningsrettslige regler på praktiske situasjoner

Generell kompetanse

Studenten skal:

- Ved endt studium kunne anvende erstatningsrettslige kunnskaper i domstolene, advokatfirma, forsikringsselskap eller andre institusjoner som arbeider med erstatningsrett.
- Ha forståelse for de erstatningsrettslige grunnprinsippene og reelle hensyn
- Ha forståelse av forholdet mellom erstatning og forsikring for å finansiere skader

Se semestersiden for litteratur.

JUS1111 Avtalerett:

Henvisningen til 9. utgave av Geir Woxholths bok strykes – bare 10. utgave nevnes.

Forslag til endring i litteratur (både hovedlitteratur, støttelitteratur og tilleggslitteratur. Merk at det kun er hovedlitteratur som omfattes av sidetallsnormen. Vennligst angi antall sidetall nederst i dette skjemaet):

Endring i innføringslitteratur:

Geir Woxholth, Avtalerett i et nøtteskall, 2. utgave 2014 erstattes med Geir Woxholth, Avtalerett i et nøtteskall, 3. utgave 2017.

Opplistingen av relevante kapitler kan beholdes både på JUS 1111 og JUS 31111.

Denne endringen kommer i tillegg til allerede foreslåtte endringer i den angitte hovedlitteraturen.

JUS1211 Privatrett II: Arverett

Ansvarlig faglærer: John Asland

Lødrup, Peter og Asland, John: Arverett 6. utg., Oslo 2012 erstattes av **Lødrup, Peter og Asland, John, Arverett 7. utg., Oslo 2017**. Manus er levert forlaget. Den vil være i handel i god tid før studiestart, men eg er usikker på om den vil få årstall 2017 eller 2018. Som følge av at læreboken er revidert foreslås artikkelen, Fredwall, Katrine Kjærheim: Avvikling av statens arverett til fordel for frivillig virksomhet rettet mot barn og unge, Tidsskrift for familierett arverett og

barnevernrettslige spørsmål nr. 4/2015 s. 294–303, flyttet over til støttelitteratur. Angivelsen av hovedlitteratur blir som følger:

Hovedlitteratur

Lødrup, Peter og Asland, John: Arverett 7. utg., Oslo 2012. Boken dekker læringskravene. Petitavsnitt faller i sin helhet utenfor læringskravene. På en del felt går boken lenger enn det som kreves – i praksis vil følgende avsnitt dekke læringskravene: 1.1, 2 t.o.m. 4.2.3.2, 4.3.5, 4.4.1 t.o.m. 4.4.3, 5.1 t.o.m. 5.4.5, 5.5 og 5.6, 5.7.1, 5.8, 5.9.1, 6.1 t.o.m. 6.3, 6.4.1 t.o.m. 6.4.3 og 6.4.6, 7.1.1 t.o.m. 7.1.3, 8.1.1. t.o.m. 8.1.5, 8.4.1 t.o.m. 8.4.3, 8.5.1 og 8.5.2, 9.1.1 t.o.m. 9.1.6, 9.2, 9.3.1 og 9.3.2 og 10.

Totalt antall sider hovedlitteratur: Det er noe usikkert hva det eksakte sidetallet blir i den nye boken på grunn av settingen. Grunnlagsmanuset til 7. utgave er imidlertid akkurat like langt som grunnlagsmaterialet for 6. utgave. Jeg vil oversende eksakte tall så snart jeg har det tilgjengelig.

ANDRE STUDIEÅR

JUS2111 Internasjonale menneskerettigheter:**Fagansvarlig: Vibeke Blaker Strand**

Se vedtak fattet av PMR 7. februar 2017.

I tillegg til endringene som der ble vedtatt, foreslår jeg at følgende (fra dagens semesterside) slettes slik at det ikke flyttes med inn i angivelsen av litteratur for det «nye» JUS2111-faget:

«Forslag til internasjonale rettskilder og/eller fremmedspråklig litteratur:

Internasjonale rettskilder omfatter FNs og de europeiske menneskerettskonvensjonene og rettspraksis fra EMD, andre internasjonale domstoler og FN-organer.

Doms-, material- og oppgavesamlinger

- Buflod, Sannes og Aasebø: Folkerettslig tekstsamling, Cappelen Akademisk forlag. ORIA
- Juridisk studentutvalg: Materialsamling for 1. avdeling [til salgs ved Juridisk studentutvalg]
- Menneskerettighetsutvalgets rapport om menneskerettigheter i Grunnloven»

Begrunnelse:

Dette er tekst som fremstår som unødvendig, rotete og den er også delvis feil.

Vedr. fremmedspråklig litteratur: PMR har allerede vedtatt (7. februar 2017) å innta en engelskspråklig artikkel som del av hovedlitteraturen. Dette fremkommer av listen over hovedlitteratur.

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

FORSLAG TIL NY TEKST:

Beskrivelse av fagområdet

Menneskerettigheter er de rettighetene og frihetene ethvert menneske har i kraft av å være menneske. Siden vedtakelsen av FN i 1945 har statenes forpliktelser til å respektere og sikre borgernes menneskerettigheter blitt formulert skriftlig i ulike konvensjoner både på internasjonalt og regionalt plan. Faget internasjonale menneskerettigheter tar utgangspunkt i hvordan menneskerettighetene beskyttes gjennom konvensjoner som Norge er part til, samt gjennom nasjonalt utformede rettsregler i Grunnloven og i ordinære lover. Menneskerettighetenes innhold fastlegges gjennom tolkning. Domstolpraksis og annen håndhevingspraksis fra Norges Høyesterett, Den europeiske menneskerettsdomstol og FN-komiteene står sentralt når vi gjennom tolkning søker å fastlegge innholdet i ulike rettigheter.

Menneskerettighetene er universelle – det vil si at de gjelder for alle mennesker. De er også udelelige – de ulike rettighetene henger innbyrdes sammen med hverandre og utgjør et hele. Dermed står ikke det enkelte land fritt til å bestemme at egne tradisjoner eller nasjonale verdier skal gå foran menneskerettighetene. Som utgangspunkt går det heller ikke an å plukke ut noen rettigheter og å avvise andre.

Statene er forpliktet til å sikre at både nasjonale lover, forskrifter og forvaltningspraksis er i tråd med menneskerettighetene. I tillegg er statene forpliktet til å ta skritt for å beskytte og sikre individers rettigheter i den private sfære. Dette betyr at menneskerettighetene går på tvers av rettssystemet for øvrig og får betydning for rettsområder som statsforfatningsrett, velferdsrett, forvaltningsrett, EØS-rett, strafferett, familierett og avtalerett. De inneholder korrektiver og krav til all offentlig myndighetsutøvelse.

DAGENS TEKST:

Beskrivelse av fagområdet

Menneskerettene setter krav til individets stilling uansett rettssystem. Menneskerettene gjelder de grunnleggende verdier rettsordenen må respektere og verne av hensyn til den enkelte. De internasjonale menneskerettene er universelle og udelelige. De gjelder for alle. Alle rettsregler må følge menneskerettene. At menneskerettene gjelder uansett rettssystem, innebærer at enkelte land ikke kan bestemme seg for å la egne tradisjoner eller nasjonale verdier føre til unntak fra menneskerettens krav. Det går heller ikke å plukke ut noen rettigheter og sjalte ut andre. Det moderne menneskerettssynet anerkjenner også at menneskerettene gjelder i forholdet mellom individer, for eksempel i avtale- og familieforhold, og ikke bare der staten griper inn i privates forhold. Menneskerettene beskytter individet ikke bare mot statsmakt; de beskytter også mot privat maktutøvelse.

Menneskerettene spiller en grunnleggende rolle i ethvert rettssystem, nasjonalt eller internasjonalt. Menneskerettene har en slik tverrgående viktighet i ethvert rettssystem at de får følger på alle rettsområder. At retten og rettssystemet er under stadig utvikling, har konsekvenser også for menneskerettene: selv om menneskerettens kjerne ligger fast, bringer anvendelsen av dem opp stadig nye spørsmål. At menneskerettene er grunnleggende, innebærer at andre rettsregler må tilfredsstille de krav som menneskerettene setter.

Forslag til endring i læringsutbytte (må beskrives i kategoriene: kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse):

Det foreslås at ordet «sentrale» tas ut i kunnskapskravet nedenfor:

«Studenten skal ha god forståelse av:

Begrepet menneskeretter, slik det uttrykkes i sentrale menneskerettskonvensjoner og Grunnloven og er utviklet i rettspraksis og annen håndhevelse.»

Ny formulering blir da:

«Begrepet menneskeretter, slik det uttrykkes i menneskerettskonvensjoner og Grunnloven og er utviklet i rettspraksis og annen håndhevelse.»

Se for øvrig vedtak fattet av PMR 7. februar 2017.

Ex fac

Ansvarlig faglærer: Inger-Johanne Sand (på vegne av faglærergruppen)

Forslaget er diskutert i faglærergruppen, og det er enighet om det.

Den nye boken er supplerende pensum fra innværende semester.

Forslag til nytt pensum i ex fac del B med noen få endringer i fagbeskrivelsen og læringskrav:

Endringene er markert med gult.

Fagbeskrivelse Del B

Beskrivelse av delemne B

Rettsteori – rett, samfunn og legitimitet

Den moderne retten er utviklet ut fra flere historiske rettslige tradisjoner og flere teoretiske posisjoner om retten. Naturrettslige, rettspositivistiske, rettsrealistiske, pragmatiske, retts sosiologiske og kritiske posisjoner har hatt betydning. Retten og de rettslige normer er en del av og dypt integrert i samfunnet. De er uttrykk for og utvikles i et samspill med ulike verdier, hensyn, formål og interesser i samfunnet.

Ett hovedemne i denne delen av faget er en forståelse av rettens funksjoner i det moderne samfunn og forholdet mellom retten og de sentrale institusjoner i samfunnet. En sentral del av dette er en forståelse av hva legitimitet er, og hva grunnlaget for den moderne rettens legitimitet kan være. Den moderne og demokratiske retten bygger på at individene sikres grunnleggende frihetsrettigheter. Den bygger på at retten skapes gjennom demokratiske lovgivningsprosedyrer og ved at rettssikkerhet er et grunnleggende prinsipp i domstoler og offentlig forvaltning. Retten skal verne individene mot maktovergrep. Samtidig har den demokratiske staten monopol på bruk av tvangsmakt som en del av utøvelsen av myndighet.

Et annet hovedemne er en forståelse av rettens funksjon i et samfunn der mange, høyt spesialiserte og noen ganger motsetningsfylte formål skal realiseres, og der retten anvendes for å bidra til en slik realisering. Den moderne retten utvikles innholdsmessig i nær kontakt til kunnskaper og vitenskap, nye teknologier, etikk, moral, økonomi og politikk mv. Kommunikativ differensiering, hermeneutisk tolkning, rettslig pluralisme, polysentri og rettsliggjøring er noen av de begreper som anvendes for å forstå dette. En forståelse av forholdet mellom rett og etikk er sentralt for å forstå rettens grenser, i særlig grad i moderne kunnskapssamfunn. Teorier om retten som kommunikasjon, hermeneutikk, rettslig språk og legitimitet står sentralt i forståelsen av en mer kompleks og spesialisert rett.

Et tredje hovedemne er en forståelse av hva det vil si at retten i økende grad internasjonaliseres. Dette diskuteres særlig med henblikk på rettslig pluralisme og rettens legitimitet. Det er stadig flere internasjonale traktater som angår utviklingen av retten internt i nasjonalstatene, på direkte og indirekte måter. Internasjonale organisasjoner og domstoler har viktige rettskapende

funksjoner. Skillet mellom internasjonal og nasjonal rett er på mange områder blitt mer komplekst og sammensatt.

Under behandlingen av alle tre delene vil det bli lagt vekt på teorier om staters suverenitet og rettens internasjonalisering, og det vil bli lagt stor vekt på bruk av lovgivnings- og forarbeidstekster, dommer, utdrag fra traktater og aktuelle eksempler på rettsosnologiske problemstillinger.

Læringskrav del B

Kunnskap

Studenten skal ha god forståelse av følgende emner:

- Den moderne retten som en normativ orden mellom individer, samfunn og stat. Herunder: Rettens utvikling og verdier
- Den moderne rettens utvikling. Rettigheter, institusjoner og samfunn. Herunder: Rettsstat, velferdsstat, kunnskapssamfunn, risikosamfunn
- Retten som normativ kommunikasjon og som tekst. Herunder: Teorier om rett som kommunikasjon, rettens bruk av språk og hermeneutisk teori.
- Politisk, rettslig og etisk kommunikasjon og interaksjonen mellom disse.
- Rett og legitimitet

Studenten skal ha kjennskap til:

- Rettslig pluralisme og polysentri
- Teorier om retten i det moderne samfunn. Herunder om: teorier om samfunnets differensiering, retten som et eget system, rettslig argumentasjon, rettens evolusjon
- Rettens internasjonalisering

Ferdigheter

Følgende ferdigheter står sentralt emnet:

- Å utvikle en evne til å argumentere rettslig i forhold til grunnleggende verdier i samfunnet og i forhold til mer konkrete verdier, formål og hensyn på de aktuelle områder
- Å utvikle en evne til å forstå rettens utvikling over tid og ut fra sin samfunnsmessige kontekst
- Å utvikle en evne til å analysere rettsreglens ulike former og oppgaver i samfunnet,
- Å utvikle en evne til å kunne sammenligne rettslig, politisk og etisk argumentasjon

Generell kompetanse

Studenten skal ha en forståelse av rettens historiske utvikling, av retten som en del av samfunnet og av hvordan retten er påvirket av den internasjonale utvikling.

Hovedlitteratur

Inger Johanne Sand: *Rett, samfunn og legitimitet*, Oslo: Universitetsforlaget, 2017, (165 s. (korte) inkludert oppgaver på 5s.)

Tillegglitteratur

Kaarlo Tuori, "Modern Law and its Problems" fra *Critical Legal Positivism*, 2002, s. 3-30.

Martti Koskeniemi, "The Fate of Public International Law: Between Technique and Politics", i *Modern Law Review*, vol.70, no.1, 2007, 30s.

Hans Petter Graver: *Juridisk overtalelseskunst* (2009) – s.43 - 65.

Hans Petter Graver, *Hva er rett*, 2011,

TREDJE STUDIEÅR

JUS3111 Avtalerett:

Ansvarlig faglærer: Harald Irgens-Jensen

Endring i innføringslitteratur:

Geir Woxholth, Avtalerett i et nøtteskall, 2. utgave 2014 erstattes med Geir Woxholth, Avtalerett i et nøtteskall, 3. utgave 2017.

Opplistingen av relevante kapitler kan beholdes både på JUS 1111 og JUS 31111.

Denne endringen kommer i tillegg til allerede foreslåtte endringer i den angitte hovedlitteraturen.

Hovedlitteratur:

Henvisningen til 9. utgave av Geir Woxholths bok strykes – bare 10. utgave nevnes.

Som *alternativ* hovedlitteratur oppføres, med følgende ledsagende tekst:

«Kåre Lilleholt, *Kontraksrett og obligasjonsrett*, Oslo 2017.

- Kapittel 4, 5.3 og 6
- Kapittel 27 til og med kapittel 32
- Kapittel 36

De ovennevnte delene i Lilleholts bok dekker læringskravene i avtalerett med unntak av det offentliges kontroll med standardvilkår, jf. markedsføringsloven § 22.»

JUS3111 Obligasjonsrett I og II:

Ansvarlig faglærer: Ivar Alvik

Tas ut:

Hov, Jo: Avtalebrudd og partsskifte, Oslo 2002

Boken er ikke blitt oppdatert siden 2002 og er nå blitt erstattet av Hov og Høgbergs Obligasjonsrett fra 2017.

Legges til som alternativt pensum:

Lilleholt, Kåre: Kontraktsrett og obligasjonsrett, Cappelen Damm Akademisk 2017.

[Forslag til ledsagende tekst som for de andre angitte pensumalternativene]

Boken gir en oppdatert, konsis, systematisk og svært velskrevet fremstilling av kontrakts- og obligasjonsretten. Den dekker både grunnleggende avtalerett (del II, III og VI), alminnelig kontrakts-/obligasjonsrett (del IV og V) og pengekravsrett (del VII). Boken dekker læringskravene innen alminnelig kontraktsrett/obligasjonsrett I (del I, IV, V, VI og VIII), men går ikke like mye i dybden som Hagstrøms bok. Boken dekker også læringskravene innenfor avtalerett og pengekravsrett (obligasjonsrett II), selv om den er mer kortfattet og ikke går like mye i dybden på alle temaer som enkelte av de andre pensumalternativene. Deler av fremstillingen innenfor avtalerett går utover læringskravene på tredje studieår, men kan likevel være nyttig som en repetisjon av avtaleretten på første studieår, som studentene forutsettes å kunne og som har nær sammenheng med problemstillingene som behandles på tredje studieår. Boken redegjør også i noen grad for rettstilstanden i andre land. Dette går utover læringskravene og er ikke noe studentene forventes å kjenne til, men kan likevel være nyttig lesning som gir interessante perspektiver og grunnlag for bedre forståelse av norsk rett.

Obligasjonsrett II

Legges til som alternativt pensum:

Tas ut:

Hov, Jo: Avtalebrudd og partsskifte, Oslo 2002

Boken er ikke blitt oppdatert siden 2002 og er nå blitt erstattet av Hov og Høgbergs Obligasjonsrett fra 2017.

Legges til som alternativt pensum:

Lilleholt, Kåre: Kontraktsrett og obligasjonsrett, Cappelen Damm Akademisk 2017.

[Forslag til ledsagende tekst som for de andre angitte pensumalternativene]

Boken gir en oppdatert, konsis, systematisk og svært velskrevet fremstilling av kontrakts- og obligasjonsretten. Den dekker både grunnleggende avtalerett (del II, III og VI), alminnelig kontrakts-/obligasjonsrett (del IV og V) og pengekravsrett (del VII). Boken dekker læringskravene

innen alminnelig kontraktsrett/obligasjonsrett I (del I, IV, V, VI og VIII), men går ikke like mye i dybden som Hagstrøms bok. Boken dekker også læringskravene innenfor avtalerett og pengekravsrett (obligasjonsrett II), selv om den er mer kortfattet og ikke går like mye i dybden på alle temaer som enkelte av de andre pensumalternativene. Deler av fremstillingen innenfor avtalerett går utover læringskravene på tredje studieår, men kan likevel være nyttig som en repetisjon av avtaleretten på første studieår, som studentene forutsettes å kunne og som har nær sammenheng med problemstillingene som behandles på tredje studieår. Boken redegjør også i noen grad for rettstilstanden i andre land. Dette går utover læringskravene og er ikke noe studentene forventes å kjenne til, men kan likevel være nyttig lesning som gir interessante perspektiver og grunnlag for bedre forståelse av norsk rett.

Obligasjonsrett II

Legges til som alternativt pensum:

Lilleholt, Kåre: Kontraktsrett og obligasjonsrett, Cappelen Damm Akademisk 2017 (del VII, og kapitlene 13.8, 14.3, 19.3 og 24.3.9).

JUS3212 Dynamisk tingsrett:

Navn på ansvarlig faglærer: Erik Røsæg

Jeg foreslår følgende tilføyer til

TILLEGGSLITTERATUREN til JUS312 Dynamisk tingsrett:

Hide Hauge: Løsørerververs kreditorvern <https://bibsys-almaprimo.hosted.exlibrisgroup.com/UBO:default_scope:BIBSYS_ILS71540201730002201>

· Erlend Baldersheim: Til tingsrettens teori <https://bibsys-almaprimo.hosted.exlibrisgroup.com/UBO:default_scope:BIBSYS_ILS71543272650002201>

JUS3212 Selskapsrett:

Navn på ansvarlig faglærer: Margrethe B. Christoffersen

Nytt alternativt hovedlitteratur, Geir Woxholth, Selskapsrett, 6. utgave (2017)
(boken kommer i trykken i desember, jeg vet dessverre ikke antall sider, men Geir sier at det ikke er stor volumøkning)

Nytt alternativ i innføringslitteratur som følge av at Woxholth kommer med ny utgave i januar:
Woxholth, Selskapsretten i et nøtteskall (2018)

FJERDE STUDIEÅR

JUS4211: Strafferett:**Navn på ansvarlig faglærer: Ulf Stridbeck**

Under anbefalt hovedlitteratur/God forståelse må vi komplettere med tre sider fra Eskeland som av en glipp ikke har kommet med:

Under Eskeland/Ansvarslæren til føyes «12.2.2.1»

Ansvarslæren: kap. 7-11, 12.2.2.1 og 13

Totalt antall sider hovedlitteratur:

+ 3 sider

NORSKE VALGEMNER

JUR1981/JUS5981 skatterett

Ansvarlig faglærer Arvid Aage Skaar

Støttelitteratur: Skaar/Kristensen: Bedriftsskatterett, Oslo 2017

JUR1512/JUS5512 arbeidsrett, den kollektive del

Ansvarlig faglærer: Johann Mulder

JUR1512:**Innføringslitteratur**

Evju, Stein, «Arbeidsrettsdisiplinen og arbeidsrettsforskningen i tilbakeblikk: Utviklingen av faget og forskningen fra fortid til nåtid», i: Arbeidsrett 2012, s. 1–29.

Stokke, Torgeir Aarvaag, Kristine Nergaard og Stein Evju, Det kollektive arbeidslivet. 2. utgave. 2013, kap. 2, 3 og 6.

Hovedlitteratur

Evju, Stein, Arbeidsrett: Utvalgte artikler 2001–2010, 2010. Følgende artikler/kapitler inngår i hovedlitteraturen:

- ◇ «Arbeidsrett og styringsrett – et perspektiv», s. 29–51.
- ◇ «The right to strike in Norwegian labour law: An insider-outsider perspective», s. 171–186.
- ◇ «Arbeidsrett i møte med Europa: Om utstasjonering, tjenestedirektiv og andre direktiver», s. 255–279.

Evju, Stein, «Tariffavtalebegrepet – prosessuelt og materielt», i: Arbeidsrett og arbeidsliv Bind 2 2005, s. 112–123.

Evju, Stein, «Informasjon og drøftelser som beslutningsvilkår», i: Arbeidsrett og arbeidsliv Bind 1 2005, s. 263–273.

Evju, Stein, «Kollektiv autonomi, 'den nordiske modell' og dens fremtid», i: Arbeidsrett 2010, s. 1–29.

Evju, Stein, «Normer og rettsvirkninger – to tariffrettslige observasjoner», i: Arbeidsrett 2013, s. 139–146.

Evju, Stein, Ufravikelighet og tariffbundethet – historisk og aktuelt. Arbeidsnotater 2013:1.

Evju, Stein, «Konkurrerende tariffavtaler», i: Arbeidsrett 2010, s. 105–141.

Evju, Stein, «Fusjon og tariffavtaler», i: Arbeidsrett og arbeidsliv Bind 7 2012, s. 103–141.

Evju, Stein, «Safeguarding National Interests: Norwegian Responses to Free Movement of Services, Posting of Workers and the Services Directive», i: Stein Evju (ed.), Cross-Border Services, Posting of Workers, and Multilevel Governance, 2013, s. 225–259.

Evju, Stein, «Implementing EU Law on Services: National Diversity and the Human Rights Dilemma», i: Arbeidsrett og arbeidsliv Bind 5 2011, s. 287–309.

Evju, Stein, «Saklighet og 'lovanvendelse' i Arbeidsretten», i: Fejø, Jens, Ulla Neergaard, Christina D. Tvarnø og Grith Skovgaard (red.), Festskrift, Liber Amicarum et Amicorum in Honour of Ruth Nielsen, 2013, s. 111–125.

Stokke, Torgeir Aarvaag, Kristine Nergaard og Stein Evju, Det kollektive arbeidslivet. 2. utgave. 2013, kap. 4 (Tariffavtaler som rettslig fenomen) og kap. 5 (Tariffrevisjoner).

Sundet, Tron Løkken, Tariffavtalen. Utvalgte emner, 2014.

Støtte- og tillegglitteratur

Barnard, Catherine, «Posting Matters», i: Arbeidsrett 2014, s. 1–28.

Bellace, Janice R., «The ILO and the right to strike», International Labour Review Vol. 153 2014, s. 29–70.

Evju, Stein, Arbeidsrett: Utvalgte artikler 2001–2010, 2010:

- ◇ «Voldgift og domstol i kollektivarbeidsrettslige tvister: Et komparativt blikk på genesen i Danmark og Norge», s. 52–65.
- ◇ «Prosessmonopolet. Grunnlag og grenser», s. 104–128.
- ◇ «Gjensitt til streikebrytere», s. 129–137.
- ◇ «Arbeidskamp og skip – verneting og rettsvalg», s. 208–234.
- ◇ «Sjelløse tariffavtaler», s. 539–552.
- ◇ Annotasjoner til ARD 1992 s. 1, ARD 1994 s. 182, og ARD 1995 s. 129, s. 640–662.

Evju, Stein, «Fundamental Social Rights vs. Fundamental Freedoms», i: Europäische Zeitschrift für Arbeitsrecht 2013, s. 312–323.

Ewing. Keith, and John Hendy: «The Dramatic Implications of Demir and Baykara», *Industrial Law Journal* Vol. 39 2010, s. 2–51.

Hansteen, Christopher, Sigurd-Øyvind Kambestad, Hans Christian Monsen, Einar Stueland, *Interessetvist og arbeidskamp*, 2015.

Hotvedt, Marianne Jenum, *Tariffavtaler, rettsutvikling og organisasjonsfrihet*, i: *Lov og rett* 2017, s. 86–109.

Mulder, Bernard Johann, Marianne Jenum Hotvedt, Marie Nesvik og Tron Løkken Sundet, *Sui generis. Festskrift til Stein Evju*, 2016:

- ◊ Hansteen, Christopher, *Tariffhopping – begrensninger og muligheter*, s. 277–286.
- ◊ Johansen, Atle Sønsteli og Einar Stueland, *Politisk demonstrasjonsstreik – i norsk og internasjonal rett*, s. 356–376.
- ◊ Nyström, Birgitta, *Europarådets sociala stadga och den nordiska arbetsmarknadsmodellen*, s. 522–532.
- ◊ Seifert, Achim, *The social dimension of the European Convention on Human Rights*, s. 591–600.
- ◊ Skjønberg, Alexander Næss, *Riksmeglers inngrepskompetanse i arbeidskonflikter – et forsøk på å beskrive det prinsipielle*, s. 601–612.
- ◊ Sundet, Tron Løkken, *Domsskrivning i Arbeidsretten*, s. 635–645.
- ◊ Thorkildsen, Tarjei, *Ny arbeidsgivers forhold til tariffavtalte pensjonsordninger ved virksomhetsoverdragelse*, s. 667–676.
- ◊ Ulseth, Terese Smith, *Lojalitetsplikt i tariffretten*, s. 687–695.
- ◊ Wahl, Jakob, *Saksforberedelse og prosedyre for Arbeidsretten*, s. 719–729.
- ◊ Weltzien, Kurt, *Er «boikott» som arbeidskampmiddel vernet av ILO-konvensjon nr. 87?*, s. 740–751.

Prop. 134 L (2010–2011) *Lov om arbeidstvister (arbeidstvistloven) og lov om lønnsnemnd i arbeidstvister (lønnsnemndloven) m.m.*

Sundet, Tron Løkken, Kjetil Drolsum Sandnes og Anne-Beth Meidell Engan, *Tariffavtaletolkning*, 2016.

Ulseth, Therese Smith, «Hva er så spesielt med tariffavtaler? Om tolkning av tariffavtaler, særlig om klarhetskravet», *Arbeidsrett og arbeidsliv Bind 6* 2012, s. 324–340.

Kommentarutgaver til arbeidstvistloven:

- ◊ Jakhelln, Henning, Helga Aune, Nina Kroken og Claude A. Lenht, *Arbeidsrett.no*.

- ◊ Aagaard, Erik C. (red.), *Arbeidstvistloven med kommentarer*, 2013.
- ◊ Rettsdata.no.

JUS5512

Innføringslitteratur

Evju, Stein, «Arbeidsrettsdisiplinen og arbeidsrettsforskningen i tilbakeblikk: Utviklingen av faget og forskningen fra fortid til nåtid», i: *Arbeidsrett 2012*, s. 1–29.

Stokke, Torgeir Aarvaag, Kristine Nergaard og Stein Evju, *Det kollektive arbeidslivet*. 2. utgave. 2013, kap. 2, 3 og 6.

Hovedlitteratur

Carlsen, Tor Olav, *Ansattes styrerepresentasjon – en oversikt over reglene*, i *Arbeidsrett 2017*, s. 51–59.

Evju, Stein, *Arbeidsrett: Utvalgte artikler 2001–2010*, 2010. Følgende artikler/kapitler inngår i hovedlitteraturen:

- ◊ «Arbeidsrett og styringsrett – et perspektiv», s. 29–51.
- ◊ «Prosessmonopolet. Grunnlag og grenser», s. 104–128.
- ◊ «Gjenvissitt til streikebrytere», s. 129–137.
- ◊ «The right to strike in Norwegian labour law: An insider-outsider perspective», s. 171–186.
- ◊ «Arbeidskamp og skip – verneing og rettsvalg», s. 208–234.
- ◊ «Arbeidsrett i møte med Europa: Om utstasjonering, tjenstedirektiv og andre direktiver», s. 255–279.
- ◊ «Sjelløse tariffavtaler», s. 539–552.
- ◊ Annotasjoner til *ARD 1992 s. 1*, *ARD 1994 s. 182*, og *ARD 1995 s. 129*; s. 640–662

Evju, Stein, «Tariffavtalebegrepet – prosessuelt og materielt», i: *Arbeidsrett og arbeidsliv Bind 2 2005*, s. 112–123.

Evju, Stein, «Informasjon og drøftelser som beslutningsvilkår», i: *Arbeidsrett og arbeidsliv Bind 1 2005*, s. 263–273.

Evju, Stein, «Kollektiv autonomi, 'den nordiske modell' og dens fremtid», i: *Arbeidsrett 2010*, s. 1–29.

Evju, Stein, «Normer og rettsvirkninger – to tariffrettslige observasjoner», i: *Arbeidsrett 2013*, s. 139–146.

Evju, Stein, *Ufravikelighet og tariffbundethet – historisk og aktuelt*. *Arbeidsnotater 2013:1*.

Evju, Stein, «Konkurrerende tariffavtaler», i: *Arbeidsrett 2010*, s. 105–141.

Evju, Stein, «Fusjon og tariffavtaler», i: *Arbeidsrett og arbeidsliv Bind 7 2012*, s. 103–141.

Evju, Stein, «Safeguarding National Interests: Norwegian Responses to Free Movement of Services, Posting of Workers and the Services Directive», i: Stein Evju (ed.), *Cross-Border Services, Posting of Workers, and Multilevel Governance*, 2013, s. 225–259.

Evju, Stein, «Implementing EU Law on Services: National Diversity and the Human Rights Dilemma», i: *Arbeidsrett og arbeidsliv Bind 5 2011*, s. 287–309.

Evju, Stein, «Saklighet og 'lovanvendelse' i Arbeidsretten», i: Fejø, Jens, Ulla Neergaard, Christina D. Tvarnø og Grith Skovgaard (red.), *Festskrift, Liber Amicarum et Amicorum in Honour of Ruth Nielsen*, 2013, s. 111–125.

Mulder, Bernard Johann, Marianne Jenum Hotvedt, Marie Nesvik og Tron Løkken Sundet, *Sui generis*. Festskrift til Stein Evju, 2016 (flere artikler under «Støtte- og tillegglitteratur»):

- ◊ Hansteen, Christopher, Tariffhopping – begrensninger og muligheter, s. 277–286.
- ◊ Johansen, Atle Sønsteli og Einar Stueland, Politisk demonstrasjonsstreik – i norsk og internasjonal rett, s. 356–376.
- ◊ Skjønberg, Alexander Næss, Riksmeglers inngrepskompetanse i arbeidskonflikter – et forsøk på å beskrive det prinsipielle, s. 601–612.
- ◊ Thorkildsen, Tarjei, Ny arbeidsgivers forhold til tariffavtalte pensjonsordninger ved virksomhetsoverdragelse, s. 667–676.
- ◊ Ulseth, Terese Smith, Lojalitetsplikt i tariffretten, s. 687–695.
- ◊ Weltzien, Kurt, Er «boikott» som arbeidskampmiddel vernet av ILO-konvensjon nr. 87?, s 740–751.

Stokke, Torgeir Aarvaag, Kristine Nergaard og Stein Evju, *Det kollektive arbeidslivet*. 2. utgave. 2013, kap. 4 (Tariffavtaler som rettslig fenomen) og kap. 5 (Tariffrevisjoner).

Sundet, Tron Løkken, *Tariffavtalen*. Utvalgte emner, 2014.

Støtte- og tillegglitteratur

Barnard, Catherine, «Posting Matters», i: *Arbeidsrett 2014*, s. 1–28.

Bellace, Janice R., «The ILO and the right to strike», *International Labour Review* Vol. 153 2014, s. 29–70.

Cordt-Hansen, Haakon, Om streikebryteri, i *Arbeidsrett 2017* s. 137–152.

Evju, Stein, «Voldgift og domstol i kollektivarbeidsrettslige tvister: Et komparativt blikk på genesen i Danmark og Norge», i: *Arbeidsrett: Utvalgte artikler 2001–2010*, 2010, s. 52–65.

Evju, Stein, «Fundamental Social Rights vs. Fundamental Freedoms», i: *Europäische Zeitschrift für Arbeitsrecht* 2013, s. 312–323

Ewing, Keith, and John Hendy: «The Dramatic Implications of Demir and Baykara», *Industrial Law Journal* Vol. 39 2010, s. 2–51.

Hansteen, Christopher, Sigurd-Øyvind Kambestad, Hans Christian Monsen, Einar Stueland, *Interesstvist og arbeidskamp*, 2015.

Hotvedt, Marianne Jenum, *Tariffavtaler, rettsutvikling og organisasjonsfrihet*, i: *Lov og rett* 2017, s. 86–109.

Mulder, Bernard Johann, Marianne Jenum Hotvedt, Marie Nesvik og Tron Løkken Sundet, *Sui generis. Festschrift til Stein Evju*, 2016:

- ◇ Bruserud, Herman, *Arbeidskamp som force majeure-omstendighet i entrepriseretten*, s. 88–97.
- ◇ Dorsemont, *The right to collective action under the European Social Charter Revisited*, s. 129–140.
- ◇ Lörcher, Klaus, *The increasing authority of the European Convention on human rights in relation to the European Social Charter*, s. 420–429.
- ◇ Novitz, Tonia, *Multi-level collective bargaining – connections with legal frameworks?*, s. 495–505.
- ◇ Nyström, Birgitta, *Europarådets sociala stadga och den nordiska arbetsmarknadsmodellen*, s. 522–532.
- ◇ Seifert, Achim, *The social dimension of the European Convention on Human Rights*, s. 591–600.
- ◇ Sundet, Tron Løkken, *Domsskrivning i Arbeidsretten*, s. 635–645.
- ◇ Wahl, Jakob, *Saksforberedelse og prosedyre for Arbeidsretten*, s. 719–729.

Prop. 134 L (2010–2011) *Lov om arbeidstvister (arbeidstvistloven) og lov om lønnsnemnd i arbeidstvister (lønnsnemndloven) m.m.*

Sundet, Tron Løkken, *Noen merknader om domsmyndighet og anke i tariffretten*, i *Arbeidsrett* 2016 s. 181–207.

Sundet, Tron Løkken, Kjetil Drolsum Sandnes og Anne-Beth Meidell Engan, *Tariffavtaletolkning*, 2016.

Ulseth, Therese Smith, «Hva er så spesielt med tariffavtaler? Om tolkning av tariffavtaler, særlig om klarhetskravet», *Arbeidsrett og arbeidsliv Bind 6 2012*, s. 324–340.

Østerud, Eirik, «Konkurransereglens anvendelse på tariffavtaler og boikott som arbeidskampmiddel – Status etter EFTA-domstolens og Høyesteretts avgjørelser i 'Holship-saken'», i *Arbeidsrett 2017* s. 1–30.

Kommentarutgaver til arbeidstvistloven:

- ◊ Jakhelln, Henning, Helga Aune, Nina Kroken og Claude A. Lenht, *Arbeidsrett.no*.
- ◊ Aagaard, Erik C. (red.), *Arbeidstvistloven med kommentarer, 2013*.
- ◊ *Rettsdata.no*.

JUS5860 Internasjonal konkurs- og panterett

Ansvarlig faglærer: Erik Røsæg

Forslag til endring i litteratur (både hovedlitteratur, støttelitteratur og tilleggslitteratur. Merk at det kun er hovedlitteratur som omfattes av sidetallsnormen. Vennligst angi antall sidetall nederst i dette skjemaet):

Reglene om internasjonale konkurser nå er vedtatt i konkursloven, og at dette bør reflekteres i pensum for JUS5860 Konkurs- og panterett

<http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS5860/v17/pensumliste/index.html> . Mitt forslag til løsning er å gjøre vedlagte artikkel på 10 sider til pensum, og avkorte pensum i Mads Andenæs' utredning slik:

Nå: Mads H Andenæs, Utredning om norsk internasjonal insolvensrett

https://www.regjeringen.no/contentassets/4c9eefb8a3004100a314f75115f46f70/utredning_norsk_internasjonal_insolvensrett.pdf s. 1-69

Endres til: Mads H Andenæs, Utredning om norsk internasjonal insolvensrett

https://www.regjeringen.no/contentassets/4c9eefb8a3004100a314f75115f46f70/utredning_norsk_internasjonal_insolvensrett.pdf s. 1-57 og 59-66.

En del av pensum blir da på engelsk, noe som er naturlig i internasjonal insolvensrett.

Engelske valgemenner

JUS5670 Electronic Commerce Law

Ansvarlig faglærer: Tobias Mahler

Forslag til endring i litteratur (både hovedlitteratur, støttelitteratur og tilleggslitteratur. Merk at det kun er hovedlitteratur som omfattes av sidetallsnormen. Vennligst angi antall sidetall nederst i dette skjemaet):[Det meste av eldre litteratur flyttes til støttelitteratur. Det som står igjen, og tilleggene, er som følger:]

Mandatory reading

Edwards L. & Waelde, C. (eds.) (2009), *Law and the Internet*:

chapter 1, Edwards, L., "The Fall and Rise of Intermediary Liability Online" (42 pages);

chapter 3, Hörnle, J., "The Jurisdictional Challenge of the Internet", (38 pages);

European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103(INL)), P8_TA(2017)005, (23 pages)

Joint, A., & Baker, E., "Knowing the past to understand the present – issues in the contracting for cloud based services", *Computer Law & Security Review* Vol. 27, Issue 4, August 2011, p. 407-415, available from UIO at <http://www.sciencedirect.com> (9 pages);

Lodder, A. R. & Murray, A. D. (eds.), *EU Regulation of E-Commerce: A Commentary*, Edward Elgar Publishing, 2017, chapters 1-2 & 5-9: (228 pages)

Chapter 1, Lodder, A. R. & Murray, A. D., "The European Union and e-commerce";

Chapter 2, Lodder, A. R., "Directive 2000/31/EC on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the internal market"

Chapter 5, de Minico, G. & Viggiano, M. "Directive 2006/123/EC on services in the internal market Jos Dumortier";

Chapter 6, Riefa, C., "Directive 2009/110/EC on the taking up, pursuit and prudential supervision of the business of electronic money institutions and Directive 2015/2366/EU on the control of electronic payments in the EU";

Chapter 7, Markou, C., "Directive 2011/83/EU on Consumer Rights";

Chapter 8, Cortés, P., “Directive 2013/11/EU on alternative dispute resolution for consumers and Regulation (EC) 524/2013 on online dispute resolution”;

Chapter 9, Dumortier, J., “Regulation (EU) 910/2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market (eIDAS Regulation)”;

Makridakis S, “The forthcoming Artificial Intelligence (AI) revolution: Its impact on society and firms” (2017) *Futures*, Vol. 90, pages 46-60, (14 pages) <https://doi.org/10.1016/j.futures.2017.03.006>

Polanski, P.P., "Towards the single digital market for e-identification and trust services", (2015) *Computer Law & Security Review*, Vol. 31, Issue 6, Pages 773-781, (8 pages) <http://dx.doi.org/10.1016/j.clsr.2015.09.001>

Additional reading material

Robertson, P. et al, “Internet Payments”, in Brindle, M & Cox, R. (eds.) (2010) *Law of Bank Payments*, 4th ed., Sweet & Maxwell, Chapter 5, p. 299-391 (92 pages) The following journal articles and reports are also available online:

Andrews S, 'Who Holds the Key? - A Comparative Study of US and European Encryption Policies', 2000(2) *The Journal of Information, Law and Technology (JILT)* , available at <http://www2.warwick.ac.uk> (20 pages)

Baistrocchi P.A., “Liability of Intermediary Service Providers in the EU Directive on Electronic Commerce”, *Computer & High Technology Law Journal*, 2002, Vol. 19, p. 111-130,

Boss, “Electronic Contracting: Legal Problem or Legal Solution”, in United Nation, *Harmonised Development of Legal and Regulatory Systems for E-commerce in Asia and the Pacific*, 2004, Part II, Chapter IV, pp. 125-148, also available at <http://www.unescap.org> (24 pages)

Brownsword, R., Howells, G., "Europe's E-Commerce Directive - A Too Hasty Legislative Rush to Judgment?" [2000] 11(1) *Journal of Law, Information and Science* p. 77, also available at <http://www.austlii.edu.au> (11 pages)

Hoeren, T., “Law, Ethics and Electronic Commerce”, in *International Review of Information Ethics*, vol. 3 (06/2005), p.46-53, also available at <http://www.i-r-i-e.net> (8 pages)

Kunz, C.L. et al, “Browse-Wrap Agreements: Validity of Implied Assent in Electronic Form Agreements”, *The Business Lawyer*, Vol. 59, No. 1, November 2003, p. 279-312, Also available at <http://papers.ssrn.com> (34 pages)

Nuth, “Making Sense of Digital Cash”, in Dag Wiese Schartum and Anne Gunn B. Bekken (eds.), *Yulex 2007*, Unipub, Oslo, 2007, pp. 67-80, also available in full text here (14 pages).

OECD Guidelines for security of information systems. Available at <http://www.oecd.org> (15 pages)

Polanski, P.P., "Towards the single digital market for e-identification and trust services", 2015 (3) Computer Law & Security Review, Vol. 31, Issue 6, Pages 773-781, <http://dx.doi.org/10.1016/j.clsr.2015.09.001>

UNCTAD, "Laws and contracts in an e-commerce environment", ch. 8, in UNCTAD, Information Economy Report 2006, p.299-314, available online at <http://www.unctad.org> (16 pages)

Weitzenboeck, "Electronic agents and the formation of contracts", International Journal of Law and Information Technology Vol. 9, Issue 3, Autumn 2001, pp. 204-234, also available at <http://folk.uio.no/emilyw/publications/> (31 pages)

Winn, J.K. & Haubold, J., "Electronic Promises: Contract Law Reform and E-Commerce in a Comparative Perspective", European Law Review (2002), Vol. 27, Issue: 5, p. 567-588, also available at <http://www.law.washington.edu> (31 pages)

Winn, J. & Webber, M., "The Impact of EU Unfair Contract Terms Law on U.S. Business-to-Consumer Internet Merchants", in The Business Lawyer, Vol. 62, November 2006, p. 1-20, available at <http://www.law.washington.edu> (20 pages)

The following journal articles are available via the UIO library:

The following chapters and articles are available from the University Library by using the "Oria" online system. You may search for journals (printed and e-journals) by using "Oria". For more information, go to the English home page of the Faculty of Law Library

Akester, "Authorship and authenticity in cyberspace", Computer Law and Security Report Vol. 20, Issue 6, November-December 2004, pp. 436-444, available at UIO from <http://www.sciencedirect.com> (9 pages).

Halpin, R. & Moore, R., "Developments in electronic money regulation – the Electronic Money Directive: A better deal for e-money issuers?", Computer Law & Security Review 25(209) 563-568, available at <http://www.sciencedirect.com> (6 pages)

Howells, G., "The Rise of European Consumer Law – Whither National Consumer Law?", 2006, Sydney Law Review, Vol. 28 p. 63-88 <http://sydney.edu.au> (26 pages)

Joint, A. Et al, "Hey, you, get off of that cloud?", in Computer Law & Security Review Vol. 25, Issue 3, August 2009, p. 270-274, available at <http://www.sciencedirect.com> (5 pages)

Joint, A., & Baker, E., "Knowing the past to understand the present1 – issues in the contracting for cloud based services", Computer Law & Security Review Vol. 27, Issue 4, August 2011, p. 407-415, available from UIO at <http://www.sciencedirect.com> (9 pages)

Luyatt, J.J., "A Tale of Regulation in the European Union and Japan: Does characterizing the Business of Stored-Value Cards as a Financial Activity Impact Its Development?" 2009 Pacific Rim Law & Policy Journal Association Vol. 18, No. 3, p. 525-546, avb online at UIO from Oria (22 pages)

Ramberg, C.H., "The E-Commerce Directive and Formation of Contract in a Comparative Perspective", Global Jurist Advances, Vol. 1, Issue 2 (2001), Article 3, available at <http://www.bepress.com> (26 pages)

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

The growth and widespread use of the Internet has spurred the development of electronic commerce and the EU is aiming to create a digital single market. People are buying and selling goods and services online, either directly or with the help of agents, including electronic agents. Firms are increasingly doing business online and new forms of commercial co-operation are emerging. These transactions have or may bring about legal consequences for the parties involved as well as third parties, such as online intermediaries.

The course concentrates on European Union (EU) legal instruments and policy to regulate various aspects of electronic commerce, covering primarily business-to-consumer (B2C) transactions. Where appropriate, reference is made to the legal position in countries outside the EU such as the United States, for comparative purposes.

Key issues include managing risks for the involved parties in the on-line environment (such as liability risks for online intermediaries) and establishing trust on the Internet (including through the use of electronic identity (eID) and trust services). Moreover, consumer rights play a major role, particularly in electronic contracting. The course reviews legal code (primarily EU regulatory instruments) also its interaction with computer code. This role of the latter is examined, inter alia, in the context of electronic payment systems and cryptocurrencies, such as bitcoin. Computer code is also the key focus when the course discusses the increasing importance of artificial intelligence systems in electronic commerce. Last not least, the course addresses disputes about electronic commerce, again with a particular focus on the protection of consumers. This raises problems regarding jurisdiction and choice of law, particularly when disputes are brought to the courts. However, in recent years the EU has also emphasised the potential of, and laid the ground for, on-line dispute resolution.

Aims

The primary aim of the course is to identify and discuss the principal legal issues that emerge from commercial Internet transactions. The course sheds light on the special position of the consumer in online transactions and distinguishes between situations where the customer is a business from those in which the customer is a consumer.

A further aim of the course is not just to provide knowledge of the relevant legal rules as they currently stand but also to encourage critical appraisal of them. This involves analysing and challenging the assumptions upon which the rules are based, and discussion of alternative regulatory possibilities.

Forslag til endring i læringsutbytte (må beskrives i kategoriene: kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse):

Knowledge

Good knowledge of the principal legal issues that emerge from commercial Internet-based transactions. These issues include the formation of electronic and web contracts, intermediary liability, electronic ID and trust services, consumer rights, and on-line dispute resolution..

Good knowledge of key EU rules addressing the above issues.

Knowledge of the relevant legal position in certain countries outside the EU, particularly the United States, and of jurisdiction and applicable law issues with respect to consumers in the EU

Skills

Elucidate the principal EU rules governing the above issues.

Elucidate the limitations of these rules.

Critically evaluate the assumptions upon which the rules are based.

General competence

Understanding of the principal characteristics of commercial Internet-based commerce.

Understanding of the ways in which such commerce poses difficulties for application of traditional legal doctrine.

Understanding of weaknesses and strengths of EU law on point.

Ability to suggest and assess alternative forms of regulation to traditional law.

Totalt antall sider hovedlitteratur:

362

JUS5650 Cybersecurity regulation

Ansvarlig faglærer: Tobias Mahler

Endring av emnets navn og perspektiv ble godkjent i vår 2017. Denne saken gjelder kun utvalg av ny litteratur.

Forslag til endring i litteratur

Mandatory reading

André Årnes and others (eds.), *Digital Forensics: An Academic Introduction* (John Wiley & Sons 2017), (chapter 2, p. 13-50 and chapter 3, p. 51-116, 103 pages)

Heather Harrison Dinniss, *Cyber Warfare and the Laws of War* (Cambridge University Press, 2012), ([chapter 1](#) (33 p.), [chapter 2](#) (37 p.), [chapter 4](#) (20 p.), 90 pages)

George Christou, *Cybersecurity in the European Union: Resilience and Adaptability in Governance Policy* (Springer 2016), [chapter 3](#), Cybersecurity in the global ecosystem (26 p.)

Urs Gasser and others: “*Don’t Panic, Making Progress on the ‘Going Dark’ Debate*”, Berkman Center for Internet and Society at Harvard University ([Harvard University Report](#) 2016), (37 p.)

Leenes, R.E., and others, “[Regulatory challenges of robotics: Some guidelines for addressing legal and ethical issues](#)”, *Law, Innovation and Technology*, (2017) 9(1), 1-44.

Anna-Maria Osula and Henry Røigas (eds.), *International Cyber Norms: Legal, Policy & Industry Perspectives* (NATO 2016), [chapter 2](#), Michael N. Schmitt and Liis Vihul, the Nature of International Law Cyber Norms (25 p.)

Michael N. Schmitt (ed.), *Tallinn Manual 2.0 on the International Law Applicable to Cyber Warfare* (Cambridge University Press 2017), [Introduction](#) (8 p.)

NB! In addition, students will have to retrieve and read literature relevant to the term paper (the home exam).

Additional reading

Axel M. Arnbak, *Securing Private Communications: Protecting Private Communications Security in EU Law – Fundamental Rights, Functional Value Chains and Market Incentives* (Wolters Kluwer 2016)

Jonathan Clough, *Principles of Cybercrime* (2nd edition, Cambridge University Press, 2015)

Lukas Feiler, *Information Security Law in the EU and U.S.* (Springer 2012), chapter 4

Scott Shackelford and others, "Toward global cybersecurity standard of care: Exploring the implications of the 2014 NIST cybersecurity framework on shaping reasonable national and international cybersecurity practices", (2015) [Texas International Law Journal 50\(2-3\), 305-356](#).

Ian Walden, *Computer Crimes and Digital Investigations* (2nd edition, Oxford University Press 2016)

Totalt antall sider hovedlitteratur:

333. In addition, students will have to retrieve and read literature relevant to the term paper (the home exam).

HUMR5145 Human Rights

Ansvarlig faglærer Peris S. Jones

Forslag til endring i hjelpemidler:

Vibeke Blaker Strand is no longer on the course.

Peris S Jones is now course leader. He has 3 lectures; Introduction; Development; Case Study ILO 169 Nepal/ Conclusion

Prof Kristian Stokke (Samfunnsgeografi og sosiologi, UIO) has one lecture on democracy.

Gentian Zyberi will have one lecture

Forslag til endring i litteratur (både hovedlitteratur, støttelitteratur og tilleggslitteratur. Merk at det kun er hovedlitteratur som omfattes av sidetallsnormen. Vennligst angi antall sidetall nederst i dette skjemaet):

Additions:

Bell, D. (2000) Introduction, in *East Meets West: Human Rights and Democracy in East Asia*. By Daniel A. Bell. Princeton, NJ: Princeton University Press, 2000. pp. 396. Available NCHR library, pp. 3-19.

Khanindra, D. (2017) The Making of One Belt, One Road and Dilemmas in South Asia, *China report*, 53, 2, pp. 125-142.

Jones, P. S. (2012) Powering up the people? The politics of indigenous rights implementation: International Labour Organisation Convention 169 and hydroelectric power in Nepal. **International Journal of Human Rights**. ISSN [1364-2987](#). 16(4), s 624- 647 . doi: [10.1080/13642987.2011.627175](#)

Jones, P. S. (2011). Between Demos and Ethnos: The Nepal Constitution and Indigenous Rights, **International Journal on Minority and Group Rights**. ISSN [1385-4879](#). 18(3), s 369- 386 (With Langford, Malcolm).

Stokke, Kristian; Win, Khine & Aung, Soe Myint (2015). Political Parties and Popular Representation in Myanmar's Democratization Process. [Journal of Current Southeast Asian Affairs](#). ISSN 1868-1034. 34(3), s 3- 35

Stokke, Kristian & Törnquist, Olle (2013). Transformative Democratic Politics, In Kristian Stokke & Olle Törnquist (ed.), *Democratization in the Global South: The Importance of Transformative Politics*. Palgrave Macmillan. ISBN 9780230370036. Kapittel 13. s 3 - 20

Christian Ploberger (2017) One Belt, One Road – China's new grand strategy, *Journal of Chinese Economic and Business Studies*, 15:3, 289-305, DOI: 10.1080/14765284.2017.1346922

REMOVE: UN documents are available in fulltext here: <http://www.un.org/en/documents/index.html>

Committee on the Elimination of Discrimination against Women, 'Concluding comments: Indonesia', 10 August 2007, UN Doc. CEDAW/C/IDN/CO/5

Committee on the Rights of the Child, 'Concluding observations: China', 24 November 2005, UN Doc. CRC/C/CHN/CO/2

Committee on the Elimination of Discrimination against Women, 'Concluding comments: China', 25 August 2006, UN Doc. CEDAW/C/CHN/CO/6

Committee on the Elimination of Discrimination against Women, 'Concluding comments: Viet Nam', 2 February 2007, UN Doc. CEDAW/C/VNM/CO/6

Committee on the Rights of the Child, 'Concluding observations: Indonesia', 26 February 2004, UN Doc. CRC/C/15/Add.223

Javaid Rehman, 'The rights of women' in Javaid Rehman, *International Human Rights Law*, 2nd edition (Pearson Education Limited, London, 2010), pp.511-553. Available at the NCHR Library.

Javaid Rehman, 'The rights of the child' in Javaid Rehman, *International Human Rights Law*, 2nd edition (Pearson Education Limited, London, 2010), pp.555-598. Available at the NCHR Library.

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

Under Course Content: there are new additions of some pressing contemporary challenges for human rights in Asia: Democracy, Development and Natural Resource issues

Course content

This course will provide students with a broad overview of the human rights situation in Asia, and, especially, in relation to pressing contemporary challenges of: democracy, development and natural resources.

While providing a broad regional focus, there are 3 countries where the Norwegian Centre for Human Rights has been involved for a number of years through different programs focusing on

human rights education and training namely China, Indonesia and Vietnam, in focus. In addition, Myanmar and Nepal will also be looked at.

The program is composed of three parts:

The first part provides some background theoretical and philosophical understandings of human rights in Asia, including the discourse of Asian values and provides an overview of the regional human rights system (ASEAN). These human rights issues will then be contextualized within broader contemporary dynamics and tradeoffs with democracy and development.

The second part focuses on the human rights situation in a number of countries, namely in China, Indonesia and Vietnam, and Nepal.

The third part focuses on the rights of a number of categories of vulnerable persons, namely minorities and indigenous peoples, women, children, and migrant workers.

Totalt antall sider hovedlitteratur:

650